

POSUDEK OPONENTKY BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Autorka práce: Sára Jakoubková

Název práce: Analýza vizuálních komponent v učebnicích přírodopisu se zaměřením na kapitoly o geologii

Vedoucí práce: Karel Vojíš

Oponentka práce: Dagmar Říhová

Cíle práce

Cíl práce – analýza vizuálních komponentů v kapitolách věnovaných geologii v českých učebnicích přírodopisu – je jasně indikován v samostatné kapitole „Cíle a výzkumné otázky“. Na tento cíl navazuje devět konkrétních výzkumných otázek, které jsou vhodně, smysluplně a zodpověditelně formulovány. Autorka na všechny tyto otázky v kapitolách výsledky a především diskuse odpovídá. Cíl práce byl pečlivě a beze zbytku splněn.

Obsahové zpracování

Práce je především praktická, výzkumná; rešeršní část je právě tak dlouhá aby pokryla nezbytné minimum teoretických znalostí pro pochopení výsledků praktické části (coby čtenářce-oponentce mi toto nastavení velice vyhovuje a vítám ho). Teoretická a především metodologická část vhodně uvádí čtenáře do problematiky vizuálních komponentů v učebnicích.

Název práce, český i anglický abstrakt a klíčová slova plně korespondují s obsahem práce. Obě jazykové verze abstraktů jsou napsané perfektním jazykem (stejně jako celá práce), avšak jsou málo informativní – o skutečné náplni a zjištěních práce se z nich čtenář dozví velmi málo.

Práce je tradičně a logicky členěna, jednotlivé kapitoly na sebe vhodně navazují (nejprve obecné seznámení s tématem, následně metodika a výsledky vlastního výzkumu; obsáhlá a pečlivá diskuse). Úvodní kapitoly jsou rešeršní a čtenáře seznamují s učebnicemi, vizuálními komponenty a s jejich výzkumem (předkládaná práce je jednou z několika, které pod vedením dr. Vojíše na téma vizuálních komponent vznikly); větší část práce je věnována vlastnímu výzkumu autorky. Chválím poměr teoretické a praktické části práce!

Seznam literatury čítá 41 položek; citované práce jsou vhodně zvolené a pro výzkum vizuálních komponentů tradiční. Citace v textu jsou správně a pečlivě uváděny.

Formální náležitosti

Práce obsahuje všechny předepsané součásti a náležitosti, je tradičně a logicky dělena. Text je přehledně upraven a precizně formátován, sepsán bez chyb a překlepů, místy poměrně strohým vědeckým jazykem; typografická pravidla jsou dodržena. Vše je perfektně srozumitelné; metodika je popsána srozumitelně (velice vítám vyobrazení konkrétních „typů“ vizuálních komponentů s popisy), vhodně a precizně. Všechny tabulky sumarizující výsledky jsou srozumitelné, orientace v nich je snadná a rychlá. Výsledky a diskuse perfektně líčují s výzkumnými otázkami a čtenář díky tomu dokáže jednoduše nalézt výsledky i jejich rozbor. Diskuse však málokdy obsahuje polemiky či autorčino osobní vyjádření – obvykle se jedná o exaktní porovnání s výsledky obdobných studií.

Autorka prokázala, že umí perfektně citovat, citace uvádí přesně a jednoznačně; přímé citace v textu jsou rovněž zpracovány správně. Seznam zdrojů koresponduje se zdroji uváděnými v seznamu literatury.

Jedinou mou formální výtkou je chybějící stránkování, které mírně ztěžuje orientaci v práci (v obsahu čísla stránek uvedena jsou).

Vnitřní uspořádání práce a její délka plně odpovídají požadavkům kladeným na závěrečné práce předkládané k obhajobě na PedF UK Praha. Antiplagiatická kontrola (systémy Thesis a Turnitin) zjistila vysokou podobnost předkládané práce s jinými závěrečnými pracemi (22 % celkově; Theses 32 % a Turnitin 17 %). Zjištěná míra podobnosti je arteficiální. Je způsobena identickým formátováním této práce a ostatních prací zaměřených na vizuální komponenty vzniklých pod vedením dr. Vojíře (především BP A. Lopaurové a DP N. Heřmanové). Další podobnosti jsou obecné fráze, části závěrečných prací s předepsaným zněním, a citace formátované českou citační ISO-normou. Práce je autorská a nic nebrání jejímu obhájení. *(Poznámka: Oponovala jsem všechny dosud vzniklé práce zaměřené na vizuální komponenty z autorského týmu dr. Vojíře a myslím si, že kdyby někdo mé posudky porovnal antiplagiatickým softwarem, zjistil by vysokou vzájemnou podobnost, přestože jsem je sepisovala vždy samostatně. Hluboké homologie se prostě občas vyskytují.)*

Doplňující komentář

Práci Sary Jakoubkové jsem přečetla s velkým zaujetím: školitel Karel Vojíř mne totiž nechává oponovat své práci zaměřené na vizuální komponenty a díky tomu se mi otevírá nový úhel pohledu na české učebnice (a také na to, jak tradičně vnímáme jednotlivé přírodovědné obory – antropologii, botaniku, geologii a zoologii).

Předložená práce je perfektní, pečlivá, čistě řemeslná a z formálního hlediska jí nelze nic vytknout. Je však sepsaná „mechanicky“, bez většího osobního zaujetí autorky. Formální strukturou se podobá předchozím závěrečným pracem věnovaným tématu vizuální v učebnicích, což je naprosto v pořádku, protože všechny tyto práce používají stejnou metodiku a proto jsou jejich výsledky srovnatelné. A to je přesně to, co především přináší tato práce: porovnává výsledky jiných analýz vizuálních komponentů s vlastními výsledky. Osobní myšlenky nebo názory probleskují jen sem a tam a minimalisticky.

Řemeslně je práce zpracovaná opravdu precizně, pečlivě a jednoznačně. S tím se coby oponentka setkávám velice zřídka: na práci nejsou žádné stopy dodělávání na poslední chvíli, vysoká kvalita textu nijak nekolísá a práce nemá slabé stránky. Neobvyklé však je, že diskuse se spíše než na diskutování výsledků vlastní práce

zaměřuje na porovnávání výsledků českých výzkumů vizuálních komponentů mezi sebou – vlastní výsledky jsou z pozice nezávislé čtenářky poněkud upozaděné. To mi přijde jako velká škoda a ráda bych si přečetla autorčino vysvětlení, proč zjistila to, co zjistila.

Jednou z výjimek je vyjádření k vysoké hustotě obrázků v geologických částech učebnic. Souhlasím s konstatováním, že i když jsou kapitoly českých učebnic geologie výrazně bohatší na obrázky než učebnice zahraniční, možná nejsou vizuální komponenty využity nijak více než jako pomíjená dekorace.

I když bez osobního přispění, velice se mi líbí porovnávání s „původní“ řeckou studií i s dalšími závěrečnými pracemi na různá výuková témata. Je zajímavé vidět jak má každý obor trochu jiné nároky na vizuálie, a zároveň je vidět že většina českých učebnic je stále výrazně unifikovaná. A ty novější, odlišné učebnice jsou možná „zaobrázkované“ samoučelně a vyšší množství různorodých obrázků nijak nepomáhá jejich uživatelům při vzdělávání se...

Práci plně doporučuji k obhajobě a vznáším několik otázek.

Otázky doporučené pro zodpovězení při obhajobě

(K početnosti a denzitě obrázků v jednotlivých učebnicích) Jak hodnotíte na vizuální komponenty nejbohatší z analyzovaných učebnic (Nová škola – DUHA) – znamená podle Vás nejvíce obrázků také nejlepší učebnici?

(K formám vizuálních komponentů) Proč podle Vás drtivě převažují fotografie?

Navrhované hodnocení

Doporučuji obhájení předložené práce.

V Praze dne 9. ledna 2024

Dagmar Říhová